

Les prix Nobel en 1928

Sigrid Undset

Stockholm, 1929

Min fars slekt er kommet fra Østerdalen. Den første mand som vi kjenner noget til het Peder Halvorsen og bodde i 1730 paa Grytdalen i Sollien – ødedalen langs Atna elv, hvor nogen østerdøler fik lov til at rydde sig gaarder ved den tid. Slegten holdt sig paa Grytdalen til min bedstefar, Halvor Halvorsen, kom til Trondhjem og blev bosat der, som underofficer og senere som forstander for en arbeidsanstalt. Undsetnavnet tok han efter en grend i Rendalen, hvor hans mor hadde levet, siden hun blev enke. Min farmors slekt kommer fra en anden avdal indpaa Rørosvidden.

Min far, Ingvald Martin Undset, tok i 1881 doktorgraden paa en avhandling ”Jernalderens Begyndelse i Nord-Europa”, giftet sig med Charlotte Gyth fra Kalundborg – av en slekt som opringelig skal være indvandret til Nord-norge fra Skotland, derefter kom den sist paa syttenhundredetallet til Danmark. Da min fars liv i de næste aar var optat med studiereiser som strakte sig over det meste av Europa, indrettet han sig enslags midlertidig hjem i Kallundborg, og der kom jeg til verden i 1882 som den ældste av 3 søstre. I 1884 flyttet mine foreldre hjem til Norge, hvor min far var knyttet til Universitetets Oldsakssamling i Kristiania.

Jeg blev sat ind paa Fru Ragna Nielsens skole – vistnok fordi min far, som allerede dengang visste, hans dager var talte, ønsket at jeg skulde studere og fortsætte i hans fag. Fru Nielsens skole var en fællesskole, grundlagt paa det som dengang var de mest fremskredne prinsipper – alle ”venstre” barn gik der, og der var en egen atmosfære av tro paa opplysning og frihet og fremskridt og mange slags ”saker”. Skolen fik stor betydning for min formning – den grundla i mit sind en utryddelig misstillid til alt som smakte av utviklingstro, fremskridtsglæde og programmer. Det var ikke fordi jeg ikke var glad i Fru Nielsen eller ikke skjønnte at hun var høisindet og trodde paa alt det som hun for med – det var hendes ideer som indgjød mig en bundløs skepsis. Hvorfor, ante jeg selvfølgelig ikke dengang og ikke længe efter. Som et slags svar fandt jeg mangfoldige aar efter St. Augustins ord om donatisternes leder: ”securus judicat orbis terrarum”¹. Dengang kunde jeg naturligvis ikke uttrykke det paa anden maate end jeg rullet mig sammen som et pindsvin, og som et litet pindsvin trillet jeg op gjennom skolen.

Efter min fars død i 1893 tilbød fru Nielsen min mor friplads helt op til universitetet for alle oss tre barn. Kom en mindreværdig dag, da jeg var 14 aar gammel: Fru Nielsen kaldte mig ind i et tomt klasseværelse og sa mig, at hun vilde staa ved sit tilbud til min mor ”men da du viser saa sørgelig liten interesse for skolen, Sigrid, og der er saa mange, som gjerne vil har en friplads – saa nu spør jeg dig selv – er det slik at du ønsker at ta artium?” ”Nei tak”, svarte jeg. Fru Nielsen saa litt forundret ut. Saa sa hun bare ”Godt, du bestemmer altsaa selv over din fremtid som et voksent menneske –”. Jeg er ræd jeg opførte mig som et litet bæst den gangen i det tomme klasseværelset. Og Fru Nielsen stod ved sit tilbud for min søsters vedkommende. Men dette er en av de faa ting i mit liv som jeg aldrig har angret paa.

Saa var der ikke anden raad for min mor – jeg blev puttet ind paa Kristiania Handelsgymnasium. Jeg likte det ikke – men Handelsgymnasiet hadde den store fordel fremfor skolen, at her var der ingen som ventet at jeg skulde like noget.

Jeg kom paa kontor, og der lærte jeg bl. a. at utføre et arbeide som jeg selv ikke likte, og utføre det godt. Jeg var paa ett og samme kontor ti aar – fra mit syttende til syvogtyvende. Forinden jeg sluttet hadde jeg allerede git ut to bøker ”Fru Marta Oulie” i 1907 og ”Den lykkelige alder” i 1908. Saa reiste jeg til Tyskland og Italien med stipendium.

Siden har jeg git ut en række bøker, sist to romaner med motiv fra Middelalderen ”Kristin Lavransdatter” som kom i tre bind 1921, 1922 og 1923, og ”Olav Audunssøn” i 1925, med fortsættelsen ”Olav Audunssøn og hans børn” i 1927.

I 1912 blev jeg i Belgien gift med den norske maler A. C. Svarstad. Da jeg i 1924 blev optat i den katolske Kirke maatte imidlertid dette egteskap oppløses, idet han tidligere var skilt fra en dame, som endnu er i live. Vi har tre børn. Siden 1919 har jeg været bosat paa Lillehammer.

Noter:

- ¹ ”Securus judicat orbis terrarum”: verden dømmer sikkert. Augustins ord til kjetteren Donatus, som hevdet av sakramentenes gyldighet var avhengig av sakramentsforvalterens (prestens) moralske tilstand.